

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЙОТ УНИВЕРСИТЕТИ

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

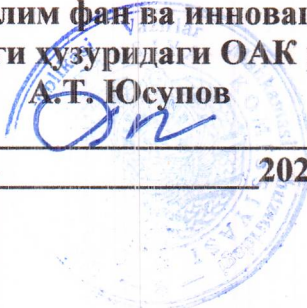
Тошкент давлат иқтисодиёт
университети ректори
Т. Тешабаев

_____ 2025 й.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Олий таълим фан ва инновациялар
вазирлиги ҳузуридаги ОАК раиси
А.Т. Юсупов

« _____ » _____ 2025 й.

08.00.13-«МЕНЕЖМЕНТ»

ихтисослиги бўйича мутахассислик фанидан
малакавий имтиҳон топшириш бўйича

ДАСТУР

Тошкент-2025

КИРИШ

Ўзбекистон Республикасида иқтисодий ислохотларнинг пировард мақсади камбағалликни қисқартириш ва аҳоли фаровонлигини оширишдан иборат бўлмоқда. Ушбу стратегик мақсадларга эришишида ҳудудларнинг мавжуд ички имкониятларидан кенг фойдаланиш, ҳамда минтақаларнинг ялпи ҳудудий маҳсулотларнинг таркибий тузулишини янада ривожлантириш, кишлоқ хўжалиги, ишлаб чиқариш ҳамда хизмат кўрсаткиш соҳаларига алоҳида эътибор қаратиш талаб этилади.

Мамлакатимизда илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш бўйича Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сонли “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги¹, 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сонли “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси тўғрисида”ги, 2020 йил 29 октябрдаги ПФ-6097-сонли “Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш Концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги фармонлари мутахассисларнинг касбий маҳоратини кўтариш ва илмий даражали кадрларни халқаро андозалар даражасида тайёрлашни тақозо этади.

Ҳозирги глобаллашув даврида менежмент, инновацион менежмент ва стратегик менежмент соҳасидаги халқаро андозаларни мамлакатимизда илмий даражали кадрлар тайёрлаш таълим тизимида қўллаш бугунги куннинг энг долзарб масаласи бўлиб ҳисобланади.

“Менежмент” ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон дастурида келтирилган мавзу ва масалалар инновацион иқтисодиёт шароитида бошқарув соҳасидаги назарий ва амалий қарашларнинг ҳозирги ҳолатидан ва хорижий мамлакатлар амалиётидан келиб чиқади.

Дастурни тайёрлашда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев мутахассис кадрлар тайёрлашни тубдан қайта қуриш, олий таълимни тубдан ислоҳ қилишни жадаллаштириш борасида қўйган вазифалар, жумладан “...докторантурага қабул қилиш шартларини белгилашда олий таълим муассасаларига эркинлик бериш, талабгорларни саралаб олишда уларнинг илмий ютуқларига алоҳида эътибор қаратиш”² зарурлиги эътиборга олинди.

Дастурда қўйилган мавзу ва масалалар “Менежмент” ихтисослиги бўйича таянч докторант ва мустақил изланувчиларнинг менежмент, стратегик менежмент, инновацион менежмент, халқаро менежмент фанлари бўйича умумий билим даражасини аниқлаш билан чекланмай, шу соҳадаги

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 28.01.2022 йилдаги “2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси то‘ғ‘рисида”ги ПФ-60-сон Фармони.

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сон “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси тўғрисида”ги фармони. /“Халқ сўзи” газетаси, 2019 йил 9 октябрь.

муаммолар ва уларнинг ечимларини ишлаб чиқиш бўйича билимга эга эканлигини намоён этиш талаб қилади.

Ушбу ҳолат иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори илмий даражасига даъвогарларнинг шахсий қарашларини шаклланишига ёрдам беради.

Дастур 08.00.13 – “Менежмент” ихтисослиги паспортига тегишли бўлган барча масалаларни ўз ичига қамраб олади.

Дастур 08.00.13 – “Менежмент” ихтисослиги бўйича мутахассислик фанидан малакавий имтиҳон топширувчи таянч докторантлар ва мустақил изланувчиларга мўлжалланган.

И БЎЛИМ. МЕНЕЖМЕНТ

1. “Менежмент” фанининг предмети, мазмуни ва вазифалари

“Менежмент”, “Менежер” ва “Бизнесмен” тушунчаларининг моҳияти. Фаннинг предмети ва тадқиқот усуллари. Фаннинг моҳияти, мақсад ва вазифалари. Менежмент асосларини ўрганишнинг долзарблиги. Менежмент концепсиялари ва уларнинг асосчилари. Бошқарув илмининг ўзига хос хусусиятлари. Бошқарувнинг келажакка йўналтирилганлиги.

Бошқаришда сифат ўзгаришининг объектив зарурати. Менежментнинг бошқа фан соҳалари билан алоқадорлиги.

Ўзбекистонда иқтисодий таркибини тубдан ўзгартириш, уни диверсификациялаш ва модернизация қилиш шароитларида менежмент ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари.

2. Бошқарув тафаккурининг эволюцияси

Бошқарувнинг қадимий амалиёти. Қадимий ва замонавий ташкилотларни таққослаш. Менежментнинг фан сифатида шаклланиши. Менежмент назарияси асосчилари: Ф.Тейлор, Г.Форд, Ф.Гилберт, Л.Гилберт, Г.Эмерсон, А.Фаёл ва бошқалар. Бошқарувга илмий ёндашувлар: жараёнли, вазиятли, тизимли, илмий, мажмуавий, миқдорий ва бошқалар.

Турли мактабларни ажратиш асосидаги ёндашувлар.

Илмий бошқарув (1985 - 1920).

Бошқарувда классик ёки маъмурий мактаб (1920-1950).

Инсоний муносабатлар мактаби (1930-1950).

Бошқарув фани ёки миқдорий ёндашув (1950-ҳозирги вақтгача).

Ахлоқ фанларининг ривожланиш мактаби. Операциялар тадқиқоти ва моделлар. Миқдорий ёндашувнинг таъсири.

Иқтисодий бошқариш тизимининг ривожланиши. Менежмент назарияси ва амалиётининг ривожланиши, унинг шаклланиш босқичлари. Сўнгги йилларда бошқариш назарияси ва амалиётидаги ўзгаришлар. Турли мулкчилик шакллари ва рақобатчилик шароитида менежмент.

“Ҳарбий коммунизм” ва янги иқтисодий сиёсат даврида бошқариш механизми. 60-йилларда бошқаришни ташкил этишнинг такомиллаштирилиши. Сўнгги йилларда бошқариш назарияси ва тажрибасидаги ўзгаришлар. Бозор муносабатларига ўтиш ва турли мулкчилик шакллари шароитида бошқариш тизими ва тажрибасини қайтадан ташкил этишда комплекс усуллар. Турли мулкчилик шакллари ва рақобат шароитида замонавий бошқарув. Ўзбекистонда менежмент назарияси ва амалиётининг ривожланиши.

3. Менежмент қонунлари ва тамойиллари

Умумий фалсафий диалектик қонунлар. Бошқариш тизимида бозор қонунлари. Бозор иқтисодий шароитида менежмент қонунлари ва тамойилларини ўрганишнинг аҳамияти. Бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг мослиги қонуни. Бошқариш функцияларини марказлаштиришнинг нисбий оптималлиги қонуни. Бошқариш қонунларининг менежмент амалиётида

қўлланилиши. Менежмент тамойиллари. Менежмент тамойилларининг моҳияти.

4. Менежментнинг ташкилий тузилиши

Бошқаришнинг ташкилий тузилиши ҳақида тушунча. Бошқариш ташкилий тузилишининг турлари, уларнинг афзалликлари ва камчиликлари.

Чизиқли тузилма, функционал тузилма, чизиқли-штабли тузилма, чизиқли-функционал тузилма, матрица тузилмаси, хизматлар тузилмаси, дивизионал тузилма, лойиҳали тузилма, бригадали тузилма, мақсадли тузилма, истеъмолчига мўлжалланган тузилма, минтакавий тузилмалар. Бюрократик ташкилий тузилма. Макс Вебернинг бюрократия ҳақидаги назарияси. Рационал бюрократия таърифлари.

Бошқаришнинг ташкилий тузилмаларини лойиҳалаштириш. Ташкилий лойиҳалаштириш босқичлари. Бюрократиянинг салбий таърифлари. Ҳозирги бозор муносабатлари шароитида бошқаришнинг ташкилий тузилишини ислоҳ қилиш ва ривожлантириш.

Бошқарув фаолияти янги шакллариининг ташкил топиши ва уларнинг самарадорлиги. Давлат бошқаруви ва хўжалик тузилмаларини бошқариш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикаси "Қорхоналар тўғрисида"ги Қонунида янги ташкилий тузилмалар яратишнинг акс эттирилиши. Мулкчилик шакллари ва қорхоналарнинг турли-туманлиги. Мустақил хўжалик тузилмаларининг шаклланиши. Давлат бошқарув органларининг тузилиши ва "Ўзбекистон Республикасида маъмурий -ҳудудий тузилиши масалаларининг ҳал қилиш тартиби тўғрисида" Қонуни. Бошқарув янги тузилмаларини шакллантириш ва фаолиятига бозорнинг таъсир этиши.

5. Менежмент усуллари

Менежмент усуллари ҳақида тушунча. Менежмент усуллариининг турлари. Бошқаришнинг иқтисодий усули-бозор иқтисоди хўжалигининг самарали юритиш асослари. Ташкилий-фармойиш усули, унинг моҳияти ва тавсифи. Ташкилий-фармойиш усулининг бошқарувдаги роли. Ташкилий-фармойиш усулининг табақаланиши. Менежментнинг ижтимоий-руҳий усуллари, уларнинг турлари ва мазмуни. Менежментнинг ахлоқий ва руҳий жиҳатлари.

Менежментнинг ҳуқуқий усуллари. Бозор иқтисодининг ривожланиши ва бошқарув фаолияти самарадорлигини оширишда менежмент комплекс усуллариининг аҳамияти. Замонавий менежментнинг ҳуқуқий усуллари. Менежмент фаолиятининг самарадорлигини оширишда менежмент усуллариининг аҳамияти.

6. Бошқарув қарорларини қабул қилиш

Бошқарув қарорларининг моҳияти ва хусусиятлари. Бошқарув қарорларининг турлари. Бошқарув қарорларини қабул қилиш босқичлари. Бошқарув қарорларига қўйиладиган талаблар.

Бошқарув қарорларини оптималлаштириш усуллари. Оптимал бошқариш ва бажаришни назорат этишда менежернинг ўрни.

Қарор қабул қилишда ахборот технологиялари. Қарорлар қабул қилишни асослашда ахборот технологияларининг аҳамияти.

7. Менежер фаолиятини ташкил этиш

Менежмент тизимида менежер. Бозор шароитида кадрлар сиёсати. Кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш тамойиллари. Менежмент меҳнатининг мазмуни, характери ва хусусияти. Замонавий менежер лидернинг касб-малака модели. Ишлаб чиқаришнинг турли шароитларида менежернинг иш услуби. Бошқариш психологияси. Япон ва Америка усуллари. Замонавий босқичда менежер этикаси ва менежер маданияти. Менежерларни танлаш, баҳолаш ва аттестациядан ўтказиш йўллари. Менежерлар фаолиятини баҳолашда рейтинг тизими. Ўзбекистонда менежерларни тайёрлаш ва ўқитиш усуллари.

8. Менежмент тизимида тадбиркорлик ва бизнес

Бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик ва бизнес тушунчалари. Корхона-бозор иқтисодиёти тизими сифатида. Иқтисодиётнинг бошқариш тизими ва тадбиркорлик. Менежмент тизими ва тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий асослари.

Тадбиркорлик турлари. Бизнес-режа, унинг моҳияти ва тузилиши.

Бизнес-режанинг моҳияти ва мақсади. Бозор шароитида корхоналарда бизнес режанинг моҳияти. Бизнес-режани тайёрлаш ва ундан фойдаланиш. Бизнес-режанинг тузилиши: ишлаб чиқариш, маркетинг, менежмент, таваккалчилик турлари, молиявий режа ва бошқалар. Бизнес-режанинг яқунловчи бўлими.

Бизнес режа тузишда қўлланиладиган ҳужжатларнинг турлари. Резюме, маҳсулот, хизмат турлари, товар етказиладиган бозор, маркетинг стратегияси, ишлаб чиқариш дастури, корхонанинг ташкилий шакли, молиявий режа. Бизнес-режа бажарилиши устидан назорат.

9. Персонални бошқариш

Корхона ва ташкилотларни шакллантиришда инсон омили. "Персонал" тушунчасининг мазмуни. Персонални бошқариш тизимлари. Инсон ресурсларини бошқариш функциясининг ривожланиши. Персонални бошқариш тамойиллари ва усуллари.

Кадрларни режалаштириш моҳияти, мақсад ва вазифалари. Корхона ва ташкилотлардаги хизмат мартабасини бошқариш. Мартаба босқичлари. Хизмат мартабасини бошқариш. Корхона ва ташкилотларда персонал хулқ-атворини бошқариш.

Кадрларга оид янгиликларнинг моҳияти. Персонал бошқарувида меҳнат муносабатлари этикаси. Меҳнат муносабатларини ташкил этишда шахслараро муносабатлар. Саломлашиш, тақдим қилиш ва ишбилармон кишининг ташқи

киёфаси. Ишга оид суҳбат юритиш ва телефонда гаплашиш одоби. Танқид қилиш ва танқидни қабул қилиш қоидалари. Нотиклик санъати асослари.

10. Давлат менежменти

Бозор иқтисодиёти шароитида давлат бошқарувининг ўрни. Бозор муносабатлари шаклланиш даврида бошқарув вазифаларининг ўзгариши.

Бозор иқтисодиёти шароитида давлат бошқарувини ташкил этиш. Ўзбекистон Республикаси Президенти ва ижроия ҳокимияти. Олий қонунчилик ҳокимияти. Маҳаллий ҳокимиятлар ва уларнинг вазифалари. Давлат бошқарувини такомиллаштириш зарурати.

11. Ижтимоий менежмент

Бозор шароитида ижтимоий сиёсат. Ижтимоий дастурлар ва уларнинг менежментдаги ўрни. Аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг асосий йўналишлари. Меҳнат бозори - ижтимоий бошқарув объекти. Ҷамоанинг ижтимоий ривожланиши. Инсон ҳуқуқи омиллари тизими. Гуруҳлар ва уларнинг аҳамиятлари. Хотирн тажрибалари. Менежмент назариясига Хотирн тажрибаси таъсири. Ижтимоий тадқиқотлар натижаларининг менежментда қўлланилиши. Менежментда инсон омили. ҳозирги шароитда ижтимоий муаммоларни ҳал этишнинг хорижий тажрибалари.

12. Ҳуқуқий менежмент

Бозор иқтисодиёти шароитида менежментнинг ҳуқуқий асослари. Менежментнинг ҳуқуқий муаммолари. Ўзбекистон Республикасининг "Қорхоналар тўғрисида"ги, "Тадбиркорлик фаолияти тўғрисида"ги ва "Мулкчилик шакллари тўғрисида"ги қонунларининг менежментдаги аҳамияти. Қорхонада ҳуқуқий менежментнинг ўрни. Қорхона меҳнат ҷамоасини тартибга солувчи меъёрий ҳужжатлар. Қорхонанинг молиявий ресурсларини ҳуқуқий бошқариш. Ҳуқуқий менежментнинг хорижий тажрибаси.

13. Менежмент самарадорлиги

Бошқариш самарадорлиги-иқтисодий категория сифатида. Бошқариш самарадорлигини ошириш-бозор иқтисодиётининг муҳим шarti.

Иқтисодий ва ижтимоий бошқарув самарадорлиги тушунчалари. Бошқарувнинг иқтисодий самарадорлик мезонлари ва кўрсаткичлари.

Бошқарув самарадорлигини ошириш омиллари ва резервлари. Бошқарув самарадорлигини баҳолаш усуллари. Бошқарув самарадорлигини ошириш лойиҳаларини иқтисодий асослаш.

14. Инсон ресурслари бошқарувининг шаклланиш асослари

Инсон ресурслари шаклланишининг ижтимоий-иқтисодий моҳияти. Инсон ресурсларининг шаклланиш омиллари. Ривожланган хорижий давлатларда инсон ресурсларининг шаклланиш хусусиятлари. Ишчи кучини такрор ишлаб чиқариш. Инсон ресурслари бошқарувини бозор иқтисодиёти шароитида ривожлантиришнинг зарурлиги. Инсон ресурсларини шакллантириш ва ривожлантиришнинг асосий йўналишлари. Ғарбий Европа

давлатларида инсон ресурслари бошқарувининг ташкил этишнинг тамойиллари ва тажрибаси. Ўзбекистонда инсон ресурсларини ташкил этиш концепсияси.

15. Ижтимоий менежментнинг ривожланиши ва унинг илмий мактаблари

Менежмент назарияси ва амалиётининг ривожланиши. Ривожланишнинг турли тарихий боскичлари ва эволюцияси. Инсон тарихидаги бешта бошқарув инқилобининг моҳияти.

Менежментнинг илмий мактаблари. Классик бошқарув мактаби. Классик бошқарув мактаби намояндалари Ф. Тейлор, А. Фаёл, Г. Эмерсон, Л. Урвик, М. Вебер, Г. Форд тамойиллари.

“Инсон муносабатлари мактаби” намояндалари Э. Мейо, К. Арджерис, Ф. Херсберг, Д. Мак-Грегор, Р. Блейк ва бошқаларнинг меҳнатни мукаммаллаштириш усуллари.

Бошқарувнинг эмпирик мактаби вакиллари П. Друкер, Р. Девис, Л. Ньюмен, Д. Миллернинг бошқарув назариялари.

Ижтимоий тизимлар мактаби вакиллари Д. Марг, Г. Саймон, А. Эциони назариялари. “Янги мактаб” намояндалари Р. Ансофф, С. Вир, Л. Берталанфи, Р. Калман, Л. Клейн, Р. Люс, Д. Форрестер бошқарув назариясидаги йўналишларнинг ривожланиши. Ижтимоий менежмент мактаблари. Инсон муносабатлари. Ижтимоий тизим. Инсон ресурслари менежменти.

16. XX аср охири ХХІ аср бошқарув маданияти

Замонавий бошқарув маданияти. Бошқарув маданияти элементлари. ХХІ асрда дунёдаги глобал характердаги муаммолар. Дунёдаги янги миллий маданиятлар.

ХХІ аср талабига жавоб берадиган бошқарув модели. Японияда бошқарув тизими ва бошқарув маданиятининг шаклланиши. Япон бошқарув модели ва бошқарув маданиятининг асосий жиҳатлари.

Ижтимоий менежмент маданиятининг шаклланиши. Инсон ресурсининг очилиши. Бошқарув маданиятининг бош мазмуни. Бошқарув тизимини қуриш, ички ва ташқи муҳит таъсирлари.

Ташкил этиш маданияти концепсияси. Инқироз ҳолатлари ва уларга тўғри таъсир этиш.

Ижтимоий бошқаришни шакллантиришнинг умумий тамойиллари. Бошқарувнинг ақлий тизимлари ва маданияти.

17. Стратегик бошқариш жараёни

Стратегия тушунчаси, унинг мазмуни. Стратегиянинг режадан фарқи. Компанияни бошқариш вазифалари, уларнинг асосий турлари.

Компания стратегиясини ишлаб чиқиш бўйича менежерларнинг вазифалари. Компания миссияси ва стратегик қарашларини белгилаш. Компания стратегиясининг асосий саволлари. Стратегик бошқариш мақсади. Мақсадларнинг турлари: қисқа муддатли, узок муддатли, молиявий, стратегик.

Стратегияни белгилашга таъсир этувчи омиллар: ички омиллар, ташки омиллар.

Стратегияга аниқликлар, ўзгартиришлар киритиш. Стратегияни баҳолаш учун қўйиладиган саволлар. Стратегияни амалга ошириш бўйича маъмуриятнинг вазифалари. Стратегик бошқаришнинг беш вазифаси. Стратегияни амалга оширишда ижрочи директорнинг ўрни. Компания стратегиясини белгилашда президентнинг ўрни ва вазифалари. Вице-президентларнинг вазифалари. Турли даражадаги менежерлар ва уларнинг вазифалари. Режалаштириш бўлими ва унинг вазифалари.

Ўзбекистонда иктисодиёт таркибини тубдан ўзгартириш, уни диверсификациялаш ва модернизация қилиш шароитларида стратегик менежментни ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари.

18. Диверсификациянинг корпоратив стратегиялари

Компаниянинг ривожланиш босқичлари. Бошланғич босқич белгилари. Ихтисослашуви. Географик экспансия босқичи. Компанияни янги тармоққа диверсификациялаш. Маҳаллий бозордан ҳудудий-миллий ва халқаро бозорларга чиқиш. Тор ихтисослашиш ва унинг қулайликлари. Тор ихтисослашишнинг камчиликлари ва хатарли жиҳатлари. Диверсификациялашга ундовчи омиллар. Компаниянинг ўсиш ва ривожланиш босқичлари.

Диверсификация қўллашнинг туб мақсади. Диверсификацияланиш учун тармоқ танлаш мезонлари. Жозибадорлик мезони. Кириш харажатлари мезони. Қўшимча манфаатлар мезони. Диверсификациялаш усуллари. Ресурсларни қайта тақсимлаш усули. Вертикал интеграция усули. Диверсификациялаш усуллариининг ижобий ва салбий томонлари.

19. Тармоқ жозибадорлигини аниқлаш ва корпоратив стратегияни ишлаб чиқиш

Диверсификацияланган компания стратегиясини баҳолаш. Тармоқ жозибадорлигини баҳолаш усуллари. Диверсификацияланган компанияни таснифлаш. Стратегик мослик таҳлили. Фирмаларни инвестиция қобилятига кўра табақалаштириш. Диверсификацияланган корпорация стратегиясини ишлаб чиқиш. Корпорация стратегиясини баҳолаш босқичлари. Корпоратив стратегияни ишлаб чиқиш. Ишчанлик фаоллиги мезонлари.

Тармоқ жозибадорлигини баҳолаш йўналишлари. Хўжалик бўлинмаларининг компания бизнесига мос келиш даражаси. Компания портфелининг корхоналар, тармоқлар бўйича таҳлили. Таҳлил натижаларига кўра ташкилий ҳулосалар ясаш. Компания хўжалик портфелини қайта кўриб чиқиш. Бизнес соҳасига кириш стратегияси. Харид қилиш. Янги ички корхона. Ҳамкорликдаги тадбиркорлик. Стратегияни танлашга боғлиқ омиллар. Компаниянинг бозордан кетиш стратегиясини танлаш.

20. Инновацион менежментнинг функциялари ва усуллари

Инновацион фаолиятни бошқариш функцияларининг тизими. Корхона ёки ташкилот инновацион фаолиятининг мақсадлари. Инновацион менежмент

мақсадларининг умумий таснифи. Режалаштириш инновацион менежментнинг махсус функцияси сифатида. Инновацион менежментда режалаштириш жараёнининг босқичлари. Ишлаб чиқаришнинг келгусидаги янгиланиши ва такомиллаштирилиши учун захираларни излаш. Инновацион фаолиятни ташкил этиш. Ташкилий тузилмаларни шакллантириш ташкил этиш функциясининг муҳим вазифаси сифатида. Инновацион менежментда коммуникациялар жараёни. Инновацион менежментда коммуникацияларнинг турлари. Кичик гуруҳларда дастлабки ахборотни шакллантириш жараёни. Мотивацияни бошқариш. Мотивациянинг жараёнли модели. Мувофиқлаштириш инновацион менежментнинг марказий функцияси сифатида. Мувофиқлаштириш функциясини амалга ошириш босқичлари. Инновацион менежментда назорат. Инновацион фаолиятда қўлланиладиган назорат турлари. Инновацион фаолиятни назорат қилиш усуллари. Инновацион менежментда бошқарув қарорларини қабул қилиш. Бошқарув қарорларининг турлари. Бошқарув қарорларини қабул қилиш жараёнининг босқичлари. Инновацияларни прогнозлаш усуллари.

21. Инновацион менежментнинг ташкилий шакллари

Ташкилот инновацион фаолиятнинг субъекти ва жараёни сифатида. Инновацион ташкилотларнинг хусусиятлари. Инновацион корхона фаолиятининг соҳаси. Ташкилотларнинг инновациялар ҳаётийлик даврининг босқичлари билан боғлиқлиги. Илмий-техник ва инновацион соҳа ташкилотларининг таснифи. Замонавий инновацион фирманинг хусусиятлари. Интеллектуал ўзини-ўзи бошқарувчи уюшма. Инновацион фирманинг шаклланишида интеграция ва диверсификациянинг роли. Диверсификациялашмаган компаниянинг корпоратив стратегиялари. Фирма диверсификациялаш стратегияларининг олти тури. Консорсиумлар фирмалараро интеграциянинг истикболли тури сифатида. Инновацион фаолиятда молиявий-саноат гуруҳларининг роли. Инновацион марказларнинг иқтисодиёт самарадорлигининг ошишига кўрсатадиган таъсири. Технопарклар ва улар томонидан ҳал этиладиган вазифалар. Инновацион инфратузилма ва унинг инновацион фаолиятни ривожлантиришдаги роли.

22. Инновацион фаолиятни молиялаштириш

Ривожланган мамлакатларда энг кўп тарқалган молиявий ресурсларнинг манбалари. Бозор иқтисодиёти шароитида молиялаштириш субъектлари. Инновацион фаолиятни молиялаштириш тизими. Инновацион фаолиятни молиялаштиришнинг асосий молиявий шакллари. Инновацион фаолиятнинг молиявий-кредитли қўллаб-қувватланиши. Инновацияларни молиялаштириш манбалари. Инновацион фаолият субъектларини даражалари ва мулкчилик турлари бўйича молиялаштириш манбалари. Давлат манбалари, бюджетдан ташқари манбалар. Турли хил манбаларнинг мақсадлари ва инвестицион устуворликлари.

Инновацияларни молиялаштириш шакллари. Венчур тадбиркорлиги ва венчурли молиялаштиришни ташкил этиш. Инновацион фаолиятни молиялаштириш тизими. Инновацион бозорнинг юзага келиш шарт-шароитлари.

Инновацион бозорнинг молиявий таъминоти. Инвестицион бозорнинг таркиби ва тузилиши. Корхона ва ташкилотларда инвестицион ресурсларнинг манбалари. Ишлаб чиқариш саноатида капитал қўйилмаларни молиялаштириш манбаларининг тузилмаси. Инвестицияларни молиялаштиришда инновацион жамғармалар ва инновацион банкларнинг роли. Инновацион лойиҳаларни молиялаштириш хусусиятлари. Инновацион соҳада лойиҳали молиялаштиришнинг муваффақияти.

23. Инновацион лойиҳалар ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш усуллари

Инновацион лойиҳа тушунчаси. Инновацион лойиҳа структураси. Инновацион лойиҳа турлари. Инновацион лойиҳани ишлаб чиқиш фазалари. Инновацион лойиҳаларни комплекс баҳолаш ва танлаш усуллари. Инновацион лойиҳани режалаштириш. Лойиҳани бошқаришни ташкил этиш. Лойиҳалар бўйича ишларни назорат қилиш ва тартибга солиш. Лойиҳа муваффақияти. Инновацион лойиҳанинг муваффақиятини белгиловчи мезонлар. Лойиҳанинг таянч модели. Инновацион лойиҳанинг самарасизлиги сабаблари. Лойиҳаларни яқунлаш тартиби. Лойиҳаларни бошқаришда тармокли усуллар. Лойиҳалар портфелини шакллантириш масалалари. Ижодий гуруҳларни бошқариш. Тадқиқот лойиҳаси учун персонални танлаш. Лойиҳали бошқарувда персонални ўқитишга нисбатан амалий ёндашув. Инновацион фаолиятни лойиҳали бошқаришнинг зарурлиги. Инновацион лойиҳани бошқариш бўйича менежернинг асосий вазифалари. Инновацион лойиҳа таҳлилининг умумийлашган схемаси. Инновацион лойиҳа самарадорлигини баҳолаш усуллари. Инновацион лойиҳа самарадорлигининг асосий кўрсаткичлари. Лойиҳанинг фойдалилик индекси усули ва унинг аҳамияти. Соф жорий қиймат кўрсаткичи. Ички фойдалилик меъёрлари кўрсаткичи. Лойиҳа рентабеллиги.

24. Миллий инновацион тизимлар ва инновацион соҳанинг давлат томонидан тартибга солиниши

Миллий инновацион тизимлар структураси ва унинг асосий параметрлари. Ривожланган ва ривожланаётган мамлакатларнинг инновацион тизимларини ташкил этиш. Бозор иқтисодиёти шароитида Ўзбекистон Республикасида инновацион тизим. Ижтимоий-иқтисодий жараёнларнинг регуляторлари тизимида инновацион сиёсат. Инновацион соҳада давлатнинг функциялари. Инновацион фаолиятни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг бевосита ва билвосита усуллари. Давлатнинг инновацион сиёсати. Илм-фан ва технологиялар соҳасида давлатнинг устувор йўналишлари. Илм-фан ва технологияларни ривожлантириш соҳасида Ўзбекистон Республикаси сиёсатининг асослари. Инновацион ривожланишни қўллаб-қувватловчи минтақавий лойиҳалар. Ўзбекистон Республикасида янги инновацион механизм. Инновацион дастурлар. Интеллектуал мулк ва унинг давлат томонидан ҳимоя қилиниши. Интеллектуал мулкни ҳимоя қилишнинг асосий турлари: патентлар, муаллифлик ҳуқуқини берувчи гувоҳномалар ва товар белгилари. Инновацион фаолиятнинг ҳуқуқий тартибга солиниши ва инновацияларнинг ҳимоя қилиниши. Ўзбекистон

Республикасида инновацияларни ҳимоя қилиш қонунчилигини ривожлантириш. Минтақаларнинг инновацион ривожланиш дастурлари билан инвестицион ривожланиш дастурлари ўртасидаги боғлиқлик. Инновацион ташкилотларга давлат томонидан бериладиган имтиёзлар.

25. Таваккалчиликни бошқаришни такомиллаштириш

Корхонада таваккалчиликка эга лойиҳаларни бошқариш бўйича ишларни ташкил этиш модели. Таваккалчиликни бошқариш жараёни. Таваккалчиликни бошқариш тизимини ташкил этиш ва ривожлантириш. Корхона ёки ташкилотда таваккалчиликни бошқариш тизимининг бошқа тизимлар билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш. Амалга оширилиши режалаштирилаётган ҳар қандай лойиҳаларга таъсир кўрсатиши мумкин бўлган хавф-хатар омилларини камайтиришга йўналтирилган чора-тадбирлар тизими. Турли таваккалчилик омилларини аниқлаш ва баҳолаш кўрсаткичлари. Корхоналарда таваккалчиликни бошқариш тизимига жалб этиладиган ходимлар билан самарали ишлаш усуллари. Корхона даражасида бошқарув қарорларини қабул қилиш жараёни. Корхона даражасида бошқарув қарорларини қабул қилишда таваккалчиликнинг ўрни. Корхонада таваккалчиликни бошқариш тизимчасининг тузилиши. Кутиладиган таваккалчиликларни аниқлаштириш. Таваккалчиликни таҳлил қилиш ва баҳолаш.

26. Халқаро менежментни стратегик режалаштириш

Халқаро фирмаларни стратегик режалаштириш. Халқаро фаолиятда стратегик қарор қабул қилиш. Халқаро ўзаро тасвирларни камраб қарор қабул қилиш. Фирма стратегиясининг бош мақсадини босқичма-босқич татбиқ этиш. Стратегик режалаштиришнинг амалиёти. Стратегияни татбиқ этиш. Халқаро фирмаларда стратегик режалаштиришни ташкил этиш. Бошқариш тузилмасини яратиш. Тузилмаларни ишлатиш қоидаларини ишлаб чиқиш. Формал ва ноформал ташкилий маданият. Стратегик режалаштириш маданияти. Халқаро фирмаларда стратегик режалаштиришда ўзига хос маданият. Халқаро ва глобал рақобатни таккослаш. Номарказлаштириш шароитида гибрид стратегия. Стратегик режалаштириш тузилмалари ва бошқа координация механизмлари.

27. Халқаро менежментнинг ривожланиши ва ўзига хос моделлари

Япон модели менежментининг ўзига хослиги. Япон бошқаришининг характерли томонлари. Умрининг охиригача ёлланиш тизими. Кадрлар ротация тизими. Репутация тизими. Ишчи ўринларида тайёрлаш тизими. Меҳнатга ҳақ тўлаш тизими. Япония компанияларининг бошқариш самарадорлиги. АҚШ молия-саноат гуруҳлари. Япониянинг молия-саноат гуруҳлари. Жанубий Кореянинг молия-саноат гуруҳлари. Россиянинг молия-саноат гуруҳлари.

ИИ БЎЛИМ. МАТЕМАТИК МОДЕЛЛАШТИРИШ ВА МАТЕМАТИК СТАТИСТИКА АСОСЛАРИ

1. Математик моделлаштиришга кириш

Математик моделлаштириш объектив воқеликни билиш ва замонавий технологияларни яратиш воситаси сифатида. Математик моделлаштириш ва илмий-техник тараққиёт. Математик моделлаштириш ва ҳисоблаш эксперименти. Математик моделлаштириш - билишнинг универсал усули. «Модел-алгоритм-программа» учлиги математик моделлаштиришнинг устуни сифатида. Математик моделлаштириш босқичлари. Моделларнинг турлари. Математик моделларнинг синтези услуги. Табиатнинг асосий қонунларидан математик моделларни ҳосил қилишга мисоллар. Атрофимиздаги олам қонунларининг чизиксизлиги, чизиксиз математик моделлар ва чизиксизликнинг келиб чиқиши. Чизиксиз математик моделларни сақланиш қонунлари асосида ишлаб чиқиш.

2. Алгоритмлар ва программаларни яратиш

Самарали алгоритмларни қуриш ва таҳлил қилиш муаммолари. Маълумотлар тузилмалари ва иқтисодий масалаларнинг алгоритмлари. Замонавий операцион тизимлар. Дастурлаш тилларининг шарҳи, иқтисодда маълумотлар омбори. Амалий программалар пакетлари (Матлаб, Матхсад, Матҳематиса, Мапле). Матлаб, Матхсад, Матҳематиса, Мапле пакетларида масалалар ечиш. Иқтисодий масалаларни визуаллаштириш усуллари. Ахборотларни ҳимоялаш муаммолари. Ахборотларни ҳимоялаш усуллари, Хеш-функциялар, рақамли имзолар.

3. Молиявий ва иқтисодий жараёнларнинг баъзи бир моделлари

Реклама компаниясини ташкил қилиш модели. Корхона қарзларини ҳисобга олиш. Бозор иқтисодиёти мувозанатининг макромоделли. Иқтисодий ўсишнинг макромоделли.

4.Эҳтимоллар назарияси асослари

Элементар ҳодисалар фазоси. Ҳодисалар ва улар устида амаллар. Эҳтимоллар назариясининг аксиоматик қурилиши. Эҳтимолликнинг таърифи ва унинг хоссалари. Шартли эҳтимол. Ҳодисаларнинг боғлиқсизлиги. Бернулли схемаси. Боғлиқсиз тажрибалар кетма-кетлиги учун лимит теоремалар. Тасодикий микдор. Тасодикий микдор тақсимот функцияси. Тасодикий микдорнинг сонли характеристикалари: математик кутилма, дисперсия, моментлар. Катта сонлар қонуни. Марказий лимит теоремаси.

5.Танланма усули тушунчасининг асослари

Бош тўплам. Танланма. Танланма характеристикалари. Эмпирик тақсимот функцияси ва унинг хоссалари.

6. Нуқтавий баҳолаш

Параметрик тақсимотлар оиласи. Етарли статистикалар тушунчаси. Силжимаганлик, асослилиқ ва эффективлиқ. Баҳоларни олиш усуллари: моментлар усули ва ҳақиқатга максимал ўхшашлиқ усули.

7. Интервал баҳолаш

Танланма тақсимоти параметрларининг интервал баҳолари. Ишончилиқ эҳтимоллиги. Ишончилиқ интервали. Нормал тақсимот параметрлари учун ишончилиқ интерваллари. Нормал қонуният билан боғлиқ тақсимотлар: гамма тақсимот, Стюдент тақсимоти, Фишер тақсимоти.

8. Гипотезаларни текшириш

Статистик гипотеза тушунчаси. Мувофиқлиқ критерийси. Критерий қуввати. Танланманинг бир жинслилиқ гипотезасини текшириш. Боғлиқсизлиқ гипотезасини текшириш: Пирсоннинг Хи-квадрат критерийси. Фишер критерийси. Стюдент критерийси.

9. Регрессион анализ

Регрессион ва корреляцион боғлиқлиқлар. Корреляция коэффициентлари ва унинг хоссалари. Кичик квадратлар усули. Кўп ўлчовли корреляцион анализ. Ночизикли регрессия тенгламаси. Факторли анализ.

10. Эконометрика ва статистика

Эконометриканинг таърифи. Эконометрик моделларнинг қўлланиш соҳалари.

11. Жуфтлик чизикли регрессия

Назарий ва эмпирик регрессия тенгламаси. Кичик квадратлар усулининг қўлланилиши (Гаусс-Марков шarti). Жуфтлик чизикли регрессия тенгламаси коэффициентларини статистик аҳамиятлилигини баҳолаш: Стюдентнинг т-критерийси. Чизикли регрессия тенгламаси коэффициентлари учун интервал баҳолар. Регрессия тенгламасини баҳолашда статистик аҳамиятлилиги: Фишернинг Ф-критерийси. Боғлиқли ўзгарувчилар учун ишончилиқ интервали.

12. Тўпламли чизикли регрессия

Тўпламли регрессия тушунчаси. Тўпламли регрессиянинг классик чизикли модели. Кичик квадратлар усули билан тўпламли чизикли регрессия тенгламалари параметрларини баҳолаш. Стюдент т-критерийсининг тўпламли регрессия моделлар учун тадбиқи, ишончилиқ интервали. Тўпламли R^2 детерминация

коэффициенти. Фишер Ф-критерийсининг тўпلامли регрессия моделлари учун қўлланилиши.

13. Чизиксиз регрессия

Даражали моделлар. Кобб - Дугласнинг ишлаб чиқариш функцияси. Тескари модел. Полиномиал модел. Кўрсаткичли модел. Моделларни танлаш. Хатолик турлари, уларнинг учраши ва тўғрилаш. Моделнинг қолдиқ ҳадини текшириш.

14. Вакт қаторлари ва башорат қилиш

Ривожланишнинг асосий тенденциялари ва улардан четланиш. Стационар вакт қаторлари. Автокорреляция функцияси, коррелограмма, хусусий автокорреляция функцияси. Вакт қаторларини аналитик текислаш. Вакт қаторлари моделлари асосида башорат қилиш.

15. Боғлиқлиқнинг статистик текширилиши

Регрессион анализнинг асосий масаласи. Чизикли регрессия тенгламаси. Танланма корреляция коэффициенти ва унинг хоссалари. Корреляция коэффициентининг аҳамиятлилиги. Тўпلامли регрессия. Чизиксиз корреляцион боғлиқлик. Бош компоненталар усули. Статистик масалаларни ечиш учун Мисрософт Эхсэл дан фойдаланиш. Статистиса - статистик таҳлил пакети. Статистиса пакетининг функциялари. Маълумотларни статистик таҳлили.

ТАВСИЙА ЭТИЛАДИГАН АДАБИЙОТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тарраккиёт стратегияси тўғрисида”ги Фармони. www.lex.uz
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони 08.10.2019 й. № ПФ-5847. Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони. 21.01.2022 й. № ПФ-54. Республика ҳудудларида тадбиркорлик инфратузилмасини ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида.
5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. // Халқ сўзи газетаси. 2020 йил 25 январ.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947 сонли Фармони. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 8 феврал.
7. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б.
9. Йўлдошев Н.Қ., Набоков В.И. Менежмент назарияси. Дарслик. – Т.: ТДИУ, 2013. - 433 б.
10. Йўлдошев Н.Қ. “Менежментга кириш”. Дарслик. Т.: ТДИУ, 2021
11. Йўлдошев Н.Қ., Набоков В.И. «Организационное поведение». Учебник. Екатеринбург, 2021. -256 с.
12. Йўлдошев Н.Қ., Набоков В.И. «Основы менеджмента» Учебник. Екатеринбург, 2021.-252 с.
13. Йўлдошев Н.Қ., Тошпўлатов М., Шарипов К., «Сифат менежменти» Дарслик. -Т.: 2021 йил.
14. Йўлдошев Н.Қ., Рашидов Ж.Х. “Методы исследований менеджмента”. Т.: ТДИУ, 2021
15. Юсупова Д.Т. Бошқарув тафаккури тарихи. Ўқув қўлланма.- .: 2021 йил.
16. Йўлдошев Н.Қ., Юсупов У.Ш “Разработка бизнес плана”. Ўқув қўлланма-Т.: 2021.
17. Йўлдошев Н.Қ. Стратегик менежмент. Дарслик. –Т.: ТДИУ, 2013. -230 б.
18. Шоназарова Г.Б. Экологик менежмент. Дарслик.-Т.: 2021 й.
19. Йўлдошев Н.Қ., Азларова М.М., Ходжамуратова Г.Ю. Менежмент ва маркетинг асослари. Ўқув қўлланма. – Т.: ТДИУ, 2012.-258 б.
20. Ансофф И. Стратегический менеджмент. – СПб.: Питер, 2009.

21. Глухов В.В. Менеджмент: Учебник для вузов. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2008.
22. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: Учебник для вузов по экон. спес. и направл. – Трете изд. – М.: Гардарики, 2008.
23. Герчикова И.Н. Менеджмент: Учебник. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012.
24. Дафт Р. Менеджмент. 6-е изд./ Пер с англ. – СПб.: Питер, 2007.
25. Кравченко А.И. История менеджмента: Учебное пособие для вузов. – 7-е изд. – М.: Академический Проект; Алма Матер, 2012.
26. Мескон М.Х., Алберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 2012.
27. Основы менеджмента: учебное пособие/ Л.В. Плахова, Т.М. Анурина, С.А. Легостаева и др. – М.: КНОРУС, 2007.
28. Семенов А.К., Набоков В.И. Основы менеджмента: – М.: ИТК «Дашков и К», 2010.
29. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент– М.: АО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2008.
30. Гулин. В.Н. Информационный менеджмент: Учебный комплекс. - Минск: Современ. шк., 2009.
31. Ламбен. Ж.Ж., Чумпитас Р., Шулинг И. Менеджмент, ориентирований на рынок. 2-е изд. /Пер. с ангел. Под. ред. В.Б. Копчанова.- СПб.: Питер, 2008.
32. Глухов В.В. Менеджмент: Учебник. 3- изд.- СПб Питер, 2009.
33. Ермаков В.П., Макиев З.Г. Менеджмент для студентов вузов. – Изд. 5-е. - Ростов н/Д: Феникс, 2008.
34. Коноплев С.П., Коноплева В.С. Менеджмент продаж: Учеб. пособ. – М.: ИНФРА-М, 2009.
35. Гончаренко Л.П. Менеджмент инвестиций и инноваций: учебник. – М.: КНОРУС, 2009.
36. Пивоваров С.Э., Тарасевич Л.С. Международный менеджмент: Учебник. 4-е изд.- СПб.: Питер, 2008.
37. Иваненко А.Г. Инновационный менеджмент: учебное пособие. - М.: КНОРУС, 2009.
38. Стратегический менеджмент. / Под ред. А.Н. Петрова.- СПб.: Питер, 2010.
39. Карлик А. Е., Рогова Е.М., Тихонова М.В., Ткаченко Е.А. Инвестиционный менеджмент: Учебник. СПб.: Вернера Регена, 2012.
40. Дйм С.Л., Ивей Э.С. Принциплес оф Матхематисал Моделинг. - Н.Й.: Асадемис Пресс, 1980. - 256 п.
41. Саатй Т.Л., Алехандер Ж.М. Тхинкинг витх Моделс: Матхематисал Моделс ин тхе Пхйсисал, Биологисал анд Сосиал Ссиенсэс. - Н.Й.: Пергамон Пресс, 1981.
42. Абдушукуров А.А. Эҳимоллар назарияси ва математик статистика. - Ташкент: Университет, 2010. - 169 б.
43. Айвазян С.А., Мхитарян Б.С. Прикладная статистика и основы

эконометрики. Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ, 1998.

44. Баврин И.И. Теория вероятностей и математическая статистика - М.: Высшая школа, 2005. - 160 с: ил.

45. Ивченко Г.И., Медведев Ю.И. Введение в математическую статистику: Учебник. М.: Издательство ЛКИ, 2010. - 600 с.

46. Кремер Н.Ш. Эконометрика: учеб. для студ. вузов / Н.Ш. Кремер, Б.А. Путко. - М.: Юнити-Дана, 2007. - 311 с.

47. Жеффри Wooldриде. Эконометрис Анайсис оф Сросс Сестион анд Панел Дата. МИТ Пресс: Самбридге УК, 2010, пп. 752.

48. Чрис Брукс. Интродусторй Эконометрисс фор Финансэ. Самбридге Университй Пресс УК, 2014, пп. 540.

49. Хожахмедов Г., Умаров Х., Яхьяева И.Н. Сифат менежменти. –Т.: Дарслик. ТТЕСИ, 2012.-200 б.